

Spreektekst Linda Voortman

Voorzitter,

Het kabinet kan terugkijken op een jaar van veel nieuwe wetten. De Wet werk en zekerheid, de Participatiewet, Wet aanpak schijnconstructies. Ze kwamen er niet vlekkeloos, maar ze kwamen er wel.

Wat betekenen deze wetten? Stel, het is 2040. Hoe ziet de arbeidsmarkt er dan uit?

Wie werken er dan? Hoe zien de arbeidsvoorwaarden eruit?

Kunnen we door robotisering allemaal toe met een werkdag van zes uur?

40% van de jongeren heeft nu een flexibel contract. Hoe zal het zijn in 2040?

Hebben deze mensen dan nog steeds een flexcontract? Hebben ze al iets van zekerheid?

En de dertiger die nu een vast contract heeft, heeft hij zijn baan nog? Of doet hij hetzelfde werk als zzp'er of freelancer?

Heeft de huidige vijftiger die nu al een aantal jaar werkloos is, dan een goed pensioen kunnen opbouwen met het uitzendwerk dat hij de laatste decennia van zijn werkzame leven heeft gedaan?

Dit is het moment om te kiezen voor een samenleving waarin mensen tijd hebben om te leven. Een ontspannen samenleving waarin zorg en werk goed te combineren zijn. En waarin de welvaart niet alleen wordt gedefinieerd als het aantal uren dat je werkt, de hoogte van je salaris en de hoeveelheid spullen die je daarvoor kan kopen, maar waarin ook andere zaken zoals vrienden, ontspanning en zelfontplooiing minstens zo belangrijk zijn.

Spreektekst Linda Voortman

Het afgelopen jaar zijn hier goede stappen in gezet. Zo is de Wet flexibel werken van GroenLinks en CDA aangenomen en heeft de Minister uitbreiding van het vaderschapsverlof en zorgverlof geregeld en meer geld voor de peuter- en kinderopvang vrijgemaakt. Hiermee wordt ruimte gecreëerd om te kiezen voor een eigen, evenwichtige balans tussen werken, zorgen en vrije tijd.

Maar de stip op de horizon, die ontspannen samenleving, is nog heel ver weg. En de geboekte vooruitgang is geen reden om achterover te leunen. Wij roepen de Minister dan ook op om verder te gaan, zoals ook wij zullen blijven komen met voorstellen zoals verdere uitbreiding van het vaderschapsverlof. Wat is de Minister deze periode nog meer van plan op dit gebied? Is hij echt niet bereid stappen te ondernemen zodat alle chronisch zieke ouders recht krijgen op kinderopvangtoeslag?

En, een échte ontspannen samenleving vraagt om méér dan regelingen om werk en zorg te combineren. Die vraagt namelijk ook om basiszekerheden voor iedereen.

De afgelopen jaren zien we echter een groeiende kloof tussen de mensen met een vast contract met goede arbeidsvoorwaarden, en de mensen met een klein en onzeker inkomen.

Want verschillen tussen vaste werknemers, flexwerkers en zzp'ers zijn vervaagd op de werkvloer, maar vergroot wat betreft voorwaarden. En dat staat haaks op de prioriteiten van deze minister.

Spreektekst Linda Voortman

De Wet werk en zekerheid was een van de kroonjuwelen die flex minder flex zou maken. Helaas hoorden we juist dat mensen ontslagen werden vanwege deze wet. Banken die over mensen schreven als 'arbeidsrechtelijke risico's'.

Universiteiten die de Wet proberen te omzeilen met contracten voor één dag.

Nota bene de Dienst Uitvoering Onderwijs kwam meerdere keren in het nieuws omdat ze payrollers ontsloegen in plaats van in dienst namen, omdat ze flexwerkers twee weken onbetaald met kerstvakantie sturen, en jarenlang met uitzendkrachten werken via draaideurconstructies.

En er zijn bij de overheid nu misschien minder mensen met een payrollcontract, maar kan de minister ook inzicht geven in de ontwikkeling van het aandeel met een tijdelijk contract dan wel een uitzendcontract, en hoeveel daarvan er in fase A, B en C zitten?

En kan hij uitleggen hoe het zit met de schoonmakers bij de ministeries van I en M en Buitenlandse Zaken? Zij zijn in tegenstelling tot hun collega's op andere ministeries nog steeds niet in vaste dienst. Wanneer lost de minister zijn belofte aan deze mensen in?

Voorzitter,

Het onderzoek naar zzp'ers heeft ons de opties helder voorgelegd. Kiezen we voor maximale bescherming en terug naar vaste contracten? Kiezen we voor keuzevrijheid maar ook minder zekerheden? Het klinkt als de discussie in de coalitie in een notendop.

Of kiezen we voor het derde alternatief uit het IBO ZZP, waarbij we uitgaan van alle werkenden die basiszekerheden moeten hebben en houden, ongeacht contractvorm?

Spreektekst Linda Voortman

Dit kabinet heeft de keuze nog niet durven maken. GroenLinks wil dat wel doen.

Werken als zzp'er of via flexcontracten biedt mensen veel vrijheid en ruimte om te kiezen voor het soort werk, de baas en eigen werktijden. Alle reden om hier ruim baan aan te geven. Maar juist daarom moet het altijd een keuze zijn. Op dit moment zien we dat flex vaak vooral gewoon een goedkope manier is om hetzelfde werk uit te laten voeren.

We moeten toe naar een eerlijke arbeidsmarkt voor alle werkenden. Flex moet weer duurder zijn dan vast.

- Het kan niet blijven dat grote groepen zelfstandigen zich niet verzekeren voor arbeidsongeschiktheid omdat dat nu te duur is. In juni riep de Minister nog dat hij dat zou regelen, maar hij doet er niets aan.
- Werkenden met een flexcontract moeten meer inspraak krijgen. Iedere werkende zou gelijk mee moeten kunnen stemmen voor de Ondernemingsraad, en de tijd die je als payroller of uitzendkracht werkt moet meetellen. Wil de Minister hier eens serieus naar gaan kijken?
- Het tweede meerjarige contract ziet mijn fractie nog altijd als een goede manier om werknemers meer zekerheid te bieden dan ze nu hebben. En ik vraag de Minister: hoe staat het met de gesprekken over het tweede meerjarig contract? Hoe gaan we hiermee verder?
- En een eerlijke arbeidsmarkt betekent een volwassen loon voor alle volwassenen. Gaat het kabinet daar niets aan doen omdat de VVD vindt dat het slecht is voor de economie? Typisch het economisme: de werkgelegenheid gaat boven alles, ook boven alle principes van gelijk loon

Spreektekst Linda Voortman

voor gelijk werk en als je fulltime werkt moet je daar van rond kunnen komen. Waarden waarop onze arbeidsmarkt gestoeld is, dacht ik. De minister roept overal dat hij die deelt, maar gaat niet over tot actie en schuift het maar weer voor zich uit en legt het bij de sociale partners. Gelukkig wil een Kamermeerderheid hier wel wat aan doen. Daarom gaan wij zelf scenario's door laten rekenen en nemen we het initiatief als deze minister zich niet kan of wil ontworstelen aan de VVD.

En voor wat betreft de lange termijn: kunnen we niet gewoon af van al die onzekere contracten? De Minister laat payrolling onderzoeken. Maar dan ontstaat er vast weer een nieuwe variant.

De OESO heeft onderzoek gedaan naar het Single contract; een vast standaardcontract voor iedereen, waarbij men geleidelijk meer (baan)zekerheid opbouwt naarmate men langer in dienst is. Hierdoor verdwijnt de scherpe grens tussen een vaste en een tijdelijke aanstelling.

Kent de Minister dit Single contract? Zou hij willen onderzoeken wat de mogelijkheden en gevolgen hiervan in Nederland zouden zijn?

Voorzitter,

Een andere kloof die steeds groter wordt is die tussen mensen die wel werken en mensen die niet werken. De frustratie bij mensen die jaren werkloos zijn is groot. Zij sturen honderden sollicitatiebrieven zonder antwoord te krijgen. Of gaan van stage naar stage naar stage.

Spreektekst Linda Voortman

Ondanks de economische groei is de werkloosheid is vorige maand weer gestegen, het aantal mensen in de bijstand is dit jaar toegenomen en het aantal 55-plussers in de WW is zelfs verdubbeld. Het is de vraag of er volgend jaar banen bijkomen, of dat we een periode van langdurige stagnatie tegemoet gaan.

Ik ben een optimist maar hoop wel op realiteitszin.

Dit kabinet zet bezuinigen door, ook al heeft dat vele werklozen en een kaalslag veroorzaakt bijvoorbeeld in de zorg. Toen het de kans had, heeft dit kabinet bij het belastingplan gekozen voor een beetje koopkracht voor de werkenden in plaats van banen voor degenen die aan de kant staan.

De sectorplannen hebben ook niet veel gedaan, er is nog niet eens duidelijk hoeveel mensen hiermee geholpen zijn. Net als de ambassadeur jeugdwerkloosheid was het mooie windowdressing, maar zijn de resultaten boterzacht.

Juist omdat het aantal banen niet spectaculair zal stijgen, is het heel belangrijk om hier te spreken over mensen die geen baan hebben. Want die worden behandeld alsof de werkloosheid hun eigen schuld is.

GroenLinks wil mensen in hun waarde laten, ook als je niet werkt. Met 100.000 vacatures op 600.000 werklozen kunnen we echt niet volhouden dat het ligt aan de *employability* van mensen dat ze geen baan vinden.

Mensen die geen werk hebben moeten we gewoon fatsoenlijk behandelen.

Spreektekst Linda Voortman

De strenge regels, de boetes, het straffen van vrijwilligerswerk in de Participatiewet, het helpt dus niets. GroenLinks pleit daarom voor een sociale bijstand, met minder regels en meer ruimte voor bijverdienen. 2016 kan een goed jaar worden als gemeenten aan de slag gaan met experimenten. De staatssecretaris zou ons informeren over het tijdpad en wat de stappen zijn, kan zij dat nu aangeven?

En GroenLinks zou graag zien dat WW-ers meer keuzevrijheid krijgen, zeker nu er weer face-to-face contact komt. Wij stellen daarom voor dat WW-ers zelf moeten kunnen kiezen voor persoonlijke begeleiding, digitale begeleiding of helemaal geen begeleiding, en wat voor cursus of opleiding zij nodig hebben. Kan de Minister aangeven wie de persoonlijke begeleiding krijgen waar nu geld voor vrij komt? Is dat een beslissing van het UWV of mogen de WW-ers zelf kiezen?

En over de verdeling van die 150 miljoen: kan de Minister aangeven per onderdeel waar nu extra geld naartoe gaat, wat de effectiviteit is? Is de effectiviteit bewezen of gaan we net als bij de sectorplannen geld besteden zonder dat we vooraf weten wat het oplevert?

Graag de reactie van de minister.

Voorzitter,

Ik maak mij zorgen over de tweedeling die ontstaat tussen mensen met een vast en een flexcontract, tussen zekerheid en onzekerheid, en tussen werkenden en werklozen.

Spreektekst Linda Voortman

We zien dat een groeiende groep, vaak mensen met minder inkomen en een lagere opleiding, in onzekerheid leven. Of ze morgen wel hun huur kunnen betalen. Hoe ze hun gezin onderhouden als ze ziek zijn. En of hun kind het wel beter gaat krijgen dan zichzelf. En, voorzitter, helaas is dit laatste vaak niet het geval.

Wie opgroeit bij bijstandhouders heeft later bovengemiddeld vaak een uitkering. Arme kinderen hebben 2 tot 3 keer zo vaak overgewicht. Kinderen die opgroeien in armoede verlaten vaker hun school zonder startkwalificatie, ook al konden ze goed meekomen.

Zowel de Staatssecretaris als de Minister zegt vaak dat armoede onder kinderen tegen willen gaan.

Maar in de praktijk gebeurt dat niet.

Inmiddels groeit 6,5 procent van de kinderen op in een bijstandsgezin. Dat zijn bijna 223 duizend kinderen, meer dan voordat dit kabinet begon.

Ruim een derde van deze kinderen doet niet regelmatig aan vrijetijdsbestedingen buiten de deur. 15 procent viert zijn verjaardag zelfs niet omdat er geen geld is. Een bijstandsgezin met twee kinderen houdt maandelijks vijf euro over voor cadeautjes, sport en uitgaan.

Maar juist die extra zaken zijn belangrijk voor de ontwikkeling van een kind. En helaas wordt hun perspectief op een goede baan met dito inkomen, steeds minder.

Spreektekst Linda Voortman

GroenLinks vindt dat deze kinderen niet de dupe van mogen worden van de inkomenspositie van hun ouders. Elk kind moet ruimte krijgen om kind te zijn, goed onderwijs te volgen en zich te ontwikkelen.

Als we voor deze kinderen niet extra ons best doen, krijgen we een tweedeling waarbij de kinderen van rijke ouders alle kansen krijgen, en kinderen van ouders met een laag inkomen op 5 – 0 achterstand beginnen.

Daarom zijn er drie urgente zaken om kansen voor kinderen te vergroten:

- Het Nederlandse voorbehoud bij artikel 26 van het Kinderrechtenverdrag zorgt ervoor dat kinderen geen zelfstandig recht op sociale zekerheid hebben. Nederland is het enige land in de wereld met zo'n voorbehoud. De Staatssecretaris van VWS verwees mij hiervoor door naar deze minister. Dus ik vraag hem: is dit kabinet nu eindelijk bereid dit voorbehoud te laten vallen, zodat alle kinderen een eerlijke start krijgen? Shoppen in Kinderrechten kán gewoon niet.
- Ten tweede, het Kindpakket is er in steeds meer gemeenten. Maar nog niet overal. En erger: vaak komt het juist niet bij de kinderen terecht die het het hardst nodig hebben. Met een beetje stimuleren van het Kindpakket en samenwerking in de wijk om de kinderen te vinden kom je er niet. Groenlinks stelt voor om het anders te doen: je bent kind, je ouders krijgen bijstand dan krijg je automatisch een sportabonnement, speelgoedbon of winterjas. Oftewel, gemeenten moeten in het geval van kinderen weer categoriaal beleid kunnen maken.
- Ten derde, de achterstand die deze kinderen hebben werkt vaak door in hun kansen op de arbeidsmarkt. Het kabinet komt weer met nieuwe maatregelen

Spreektekst Linda Voortman

om de jeugdwerkloosheid aan te pakken, met name onder jongeren met een uitkering, migrantenachtergrond en zonder startkwalificatie. We zagen Minister Asscher gisteren langs de deuren gaan om jongeren thuis op te zoeken. Maar een toenemend aantal jongeren staat helemaal niet meer ingeschreven op een adres. Door de kostendelersnorm in de bijstand schrijven zij zich steeds vaker uit bij hun ouders waardoor ze verdwijnen en nog verder van die baan of opleiding verwijderd raken. Spookjongeren dus. Precies de 'onzichtbare jongeren' die de minister wil opsporen.

GroenLinks roept daarom op tot afschaffen van de kinderkostendelersnorm: verhoog de leeftijd voor inwonende kinderen die niet meetellen voor de kostendelersnorm naar 27 jaar. Net als de kostendelersnorm in de AOW werkt het nu alleen maar averechts dat je wordt gekort op je uitkering als je kind in huis blijft wonen. Het ontnemt deze jongeren kansen.

Graag een reactie van de minister en staatssecretaris.

Voorzitter,

De tweedeling in de samenleving tussen vast en flex, tussen arm en rijk en tussen kansrijk en kansarm neemt toe.

Deze bewindspersonen zéggen de tweedeling te willen tegengaan, maar dat is tot nu toe zonder succes.

Er is nog een kloof die zij niet weten te dichten, namelijk die tussen nieuwkomers en mensen die hier al generaties wonen.

Spreektekst Linda Voortman

In plaats van verschillen te willen verkleinen, zorgt het beleid ervoor dat verschillen vergroot worden.

Dit kabinet wil bijstand in natura voor vluchtelingen invoeren.

Asielzoekerskinderen krijgen niet dezelfde zorg als andere kinderen.

Stemmen mag je als migrant pas na 7 jaar ipv na 5 jaar.

Nieuwkomers worden verplicht een participatieverklaring te tekenen, terwijl uit de evaluatie blijkt dat het ondertekenen van de verklaring door pilotgemeenten juist als minst zinnige maatregel wordt gezien en dat ze weinig heil zien in dat verplichten. Zaken als verwelkomen en informatie geven werken veel beter.

Maar dat stond natuurlijk niet in de brief van de minister.

Voorzitter, zo creëert dit kabinet tweederangsburgers al voordat we ze de kans hebben gegeven burger te worden.

Met de moties Klaver en Kuiken/Marcouch heeft de Kamer aangegeven dat alle asielzoekers meer mogelijkheden moeten krijgen om te leren en werken zodra ze hier zijn. Waarom doet het kabinet dat dan niet?

Ik vraag de Minister: hebben nu alle asielzoekers in een azc toegang tot Nederlandse taalles? Waarom wordt niet geregeld dat zij eerder mogen werken dan pas na zes maanden?

Wat doet hij nu eigenlijk om meer mogelijkheden voor leren en werken te creëren voor asielzoekers, en vooral voor kinderen en jongeren vanaf 16 jaar?

Elke dag dat zij niets doen in een azc is er een teveel. Vindt de Minister dat hij de moties Klaver en Kuiken/Marcouch heeft uitgevoerd?

Spreektekst Linda Voortman

We moeten beginnen met mensen insluiten in plaats van uitsluiten.

Want in een rijk land als Nederland, verdient iedereen de kans om er wat van te maken.

Dankuwel.